

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและขอเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาคูณค่าทางการศึกษาของรายการโทรทัศน์ที่ติดต่อแมมบาน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาเปรียบเทียบกับการจัดรายการโทรทัศน์ของสถานีโทรทัศน์ทั้ง ๔ แห่งว่ามีปริมาณของการจัดแต่ละรายการเท่าใด นอกจากนั้นเพื่อศึกษาความสนใจ ความคิดเห็น ความรู้และประโยชน์ที่แมมบานได้รับจากการรับชมรายการโทรทัศน์ต่าง ๆ พร้อมทั้งศึกษาดังคุณภาพและปริมาณของรายการโทรทัศน์ที่จัดขึ้นนั้นสามารถสนองความต้องการและความสนใจของแมมบานได้มากน้อยเพียงใด สามารถยกระดับความสามารถและบทบาทของแมมบานในสังคมให้สูงขึ้นหรือไม่ และประการสุดท้ายเพื่อเป็นแนวทางหรือขอเสนอแนะสำหรับสถานีโทรทัศน์ในการจัดและปรับปรุงรายการโทรทัศน์ใหม่คุณภาพทางการศึกษาต่อแมมบานอย่างแท้จริงต่อไป

ผู้วิจัยได้แบ่งการวิจัยออกเป็น ๒ ชั้นคือ ศึกษาเปรียบเทียบการจัดรายการโทรทัศน์ของสถานีทั้ง ๔ แห่ง ด้วยการศึกษาจากแผนผังการออกอากาศ วารสารโทรทัศน์ต่าง ๆ และจากการบันทึกเวลาของการออกรายการแต่ละรายการทั้ง ๔ สถานี ในเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๑๔ และศึกษาดังความสนใจและความคิดเห็นของแมมบานที่มีต่อกูณค่าทางการศึกษาของรายการโทรทัศน์ การศึกษาในชั้นนี้ได้ส่งแบบสอบถาม ๑,๓๐๐ ชุดไปยังโรงเรียนราษฎร์ที่มีชั้นประถมปลาย จำนวน ๑๘ โรงเรียน โดยให้นักเรียนเป็นสื่อกลางส่งต่อไปยังประชากรอีกทีหนึ่ง ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา ๑,๑๓๒ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๐๗ ได้คัดเลือกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก เหลือเพียง ๑,๐๐๐ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๙๒ จากนั้นได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาวิธีทางสถิติที่เหมาะสม คือวิธีหาค่าร้อยละและหาค่าเฉลี่ย

จากผลของการสำรวจเวลาออกอากาศรายการโทรทัศน์ในเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๑๔ ของสถานีไทยโทรทัศน์ของ ๔ สถานีโทรทัศน์กองทัพบกของ ๓ สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกของ ๕ และสถานีไทยโทรทัศน์สีของ ๓ สรุปผลของการสำรวจได้ดังนี้

เวลาในการออกอากาศรายการโทรทัศน์ เดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๑๔ สถานีไทยโทรทัศน์ของ ๔ ออกอากาศมากที่สุดคือวันละ ๕ ชั่วโมง ๑๕ นาที รองลงมาคือสถานีโทรทัศน์กองทัพบกของ ๓ วันละ ๓ ชั่วโมง ๕๕ นาที สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกของ ๕ วันละ ๓ ชั่วโมง ๔๕ นาที และสถานีไทย

โทรทัศน์ช่อง ๓ ออกอากาศน้อยที่สุดวันละ ๕ ชั่วโมง ๕๕ นาที

เกี่ยวกับการจัดรายการประเภทต่าง ๆ ของสถานีโทรทัศน์ทั้ง ๔ แห่ง จัดรายการภาพยนตร์
มันเทิงมากที่สุด

สำหรับรายการโทรทัศน์ที่สถานีต่าง ๆ ออกอากาศมากเป็นอันดับรองลงมา ได้แก่

สถานีไทยโทรทัศน์ช่อง ๔ ออกอากาศข่าวกีฬาเป็นอันดับรอง

สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๗ ออกอากาศรายการละครเป็นอันดับรอง

สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง ๕ ออกอากาศรายการโฆษณาสินค้าเป็นอันดับรอง

สถานีไทยโทรทัศน์สี่ช่อง ๓ ออกอากาศรายการข่าวต่าง ๆ เป็นอันดับรอง

สำหรับรายการโทรทัศน์ที่สถานีต่าง ๆ มีเวลาออกอากาศน้อยที่สุดคือ

สถานีไทยโทรทัศน์ช่อง ๔ ออกอากาศรายการความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และรายการแพชั่น
น้อยที่สุด

สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๗ ออกอากาศรายการพิเศษในโอกาสต่าง ๆ น้อยที่สุด

สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง ๕ ออกอากาศรายการภาพยนตร์สารคดีน้อยที่สุด

สถานีไทยโทรทัศน์สี่ช่อง ๓ ออกอากาศรายการสุขภาพจิตและอนามัยน้อยที่สุด

สำหรับรายการอื่น ๆ ที่บางสถานีไม่ได้ออกอากาศเลย ปรากฏว่า

สถานีไทยโทรทัศน์ช่อง ๔ ไม่ได้จัดรายการกฎหมายสำหรับประชาชน ในเดือนมกราคม
พ.ศ. ๒๕๑๔ เลย ซึ่งรายการนี้เคยจัดเป็นประจำในปีที่แล้ว ๆ มาทางสถานีไทยโทรทัศน์ช่อง ๔

สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๗ ไม่ได้จัดรายการภาษาและวรรณคดี รายการความรู้ทาง
วิทยาศาสตร์ รายการโทรทัศน์การศึกษา และรายการกฎหมายสำหรับประชาชน

สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง ๕ ไม่มีรายการธรรมและศาสนาต่าง ๆ รายการเพื่อสตรี
รายการแพชั่น รายการอภิปรายต่าง ๆ รายการสุขภาพจิตและอนามัย รายการภาษาและวรรณคดี
รายการทนายปัญหาต่าง ๆ รายการโทรทัศน์การศึกษา และรายการกฎหมายสำหรับประชาชน

สถานีไทยโทรทัศน์สี่ช่อง ๓ ไม่มีรายการแพชั่น รายการอภิปรายต่าง ๆ รายการความรู้
ทางวิทยาศาสตร์ รายการโทรทัศน์การศึกษา รายการกฎหมายสำหรับประชาชน และรายการสำหรับ
เด็ก

จากผลของการออกแบบสอบถามสำรวจความสนใจ ความคิดเห็นของแม่บ้านที่ตอบคำถามทาง
การศึกษาของรายการโทรทัศน์ สรุปผลได้ดังนี้

เกี่ยวกับขอมูลส่วนตัวของแม่บ้านที่ตอบแบบสอบถาม พบว่าแม่บ้านที่ตอบแบบสอบถามครั้งนี้
อายุระหว่าง ๓๖ - ๕๐ ปี มากที่สุด รองลงมาคืออายุตั้งแต่ ๔๑ ปีขึ้นไป และแม่บ้านที่มีอายุระหว่าง
๒๑ - ๒๕ ปี ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุด และไม่มีแม่บ้านที่มีอายุระหว่าง ๑๖ - ๒๐ ปีตอบแบบสอบถาม
เลย

แม่บ้านที่ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้นั้นส่วนมากเป็นคหบดี รองลงมาเป็นแม่บ้านที่ค้าขาย
แม่บ้านส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับประถม ๑ - ๔

ในค่านความสนใจทั่ว ๆ ไปของแม่บ้านที่มีต่อรายการโทรทัศน์ พบว่าช่วงเวลาแม่บ้านสนใจ
รับชมรายการโทรทัศน์มากที่สุดในวันจันทร์ - ศุกร์ คือเวลา ๑๘.๐๐ - ๒๐.๐๐ น. รองลงมาคือ
๒๐.๐๐ - ๒๒.๐๐ น. และในวันเสาร์ - อาทิตย์ และวันหยุดราชการ ช่วงเวลาที่แม่บ้านชอบรับชม
มากที่สุดเช่นเดียวกับวันธรรมดาคือ ๑๘.๐๐ - ๒๐.๐๐ น. รองลงมาคือ ๑๐.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.
แม่บ้านให้ความสนใจรายการโทรทัศน์มาก และสถานีโทรทัศน์ที่ได้รับคามสนใจมากที่สุดคือสถานี
ไทยโทรทัศน์ของ ๔ แม่บ้านส่วนใหญ่รับชมรายการโทรทัศน์ทุกวัน วันละประมาณ ๑ - ๒ ชั่วโมง แม่
บ้านเห็นว่าการรับชมโทรทัศน์ทำให้เพลิดเพลิน สนุกสนาน เป็นการพักผ่อนหย่อนใจ และจะรับชมราย
การใด ๆ ก็ได้อะไรมีเวลาว่าง และรายการที่แม่บ้านสนใจมากที่สุดคือรายการประเภทบันเทิง อุปสรรค
ที่ทำให้แม่บ้านไม่ได้รับชมรายการโทรทัศน์ตามที่ต้องการ เพราะส่วนใหญ่ไม่มีเวลาว่าง แม่บ้านส่วน
ใหญ่สนับสนุนให้เด็กในความปกครองชมรายการโทรทัศน์หลังจากทำการบ้านเสร็จแล้ว สำหรับการเปรียบเทียบ
เทียบการรับชมโทรทัศน์กับการพักผ่อนหย่อนใจอื่น ๆ แม่บ้านจัดการรับชมโทรทัศน์อยู่ในอันดับที่ ๓ และ
ทำงานบ้านเป็นอันดับหนึ่ง

ในค่านความสนใจของแม่บ้านที่มีต่อรายการโทรทัศน์แต่ละประเภท ปรากฏว่าแม่บ้านให้ความ
สนใจรายการต่าง ๆ อยู่ในระดัปลานกลางเสียส่วนมากได้แก่ รายการแฟชั่น รายการสุขภาพจิตและ
อนามัย รายการคนตรี เพลงและศิลปะอื่น ๆ รายการความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ รายการภาพยนตร์
สารคดี รายการโทรทัศน์การศึกษาของเทศบาลนครกรุงเทพฯ รายการกฎหมายสำหรับประชาชน ราย
การสำหรับเด็ก และรายการกีฬาต่าง ๆ รายการที่แม่บ้านสนใจมากที่สุดคือรายการข่าวต่าง ๆ

รายการธรรมและศาสนา รายการเพื่อสตรี รายการภาษาและวรรณคดี รายการภาพยนตร์บันเทิง รายการละคร รายการที่แมบานสนใจน้อยได้แก่ รายการอภิปรายต่าง ๆ รายการทนายปัญหาต่าง ๆ รายการพิเศษในโอกาสต่าง ๆ และรายการโฆษณาสินค้า

แมบานมีความเห็นวารายการภาพยนตร์บันเทิง รายการละคร รายการโฆษณาสินค้าของสถานีโทรทัศน์จ้กมากเกินไป รวมทั้งรายการดนตรี เพลง และศิลปะอื่น ๆ ที่มีการจัดคอนขางมาก ส่วนรายการข่าวกีฬา รายการข่าวบริหารธุรกิจ รายการธรรมและศาสนา รายการเพื่อสตรี รายการอภิปรายต่าง ๆ รายการสุขภาพจิตและอนามัย รายการเพลงและวรรณคดี รายการความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ รายการภาพยนตร์สารคดี รายการพิเศษในโอกาสต่าง ๆ แมบานเห็นว่ามีการจัดคอนขางน้อย และรายการกฎหมายสำหรับประชาชน แมบานเห็นว่ามีการจัดน้อยเกินไป

ในคานคุณภาพของรายการ แมบานเห็นวารายการข่าวต่าง ๆ รายการเพื่อสตรี รายการดนตรี เพลง และศิลปะอื่น ๆ รายการภาพยนตร์บันเทิง และรายการละคร มีคุณภาพในการจัดดี ส่วนรายการอภิปรายต่าง ๆ รายการภาพยนตร์สารคดี รายการพิเศษในโอกาสต่าง ๆ รายการโฆษณาสินค้า และรายการกฎหมายสำหรับประชาชน มีการจัดไม่ค่อยดี ส่วนรายการประเภทอื่นมีคุณภาพดีปานกลาง

แมบานมีความเห็นวารายการที่ให้ความรู้แก่แมบานมากคือรายการข่าวต่าง ๆ รายการที่ให้ความรู้น้อยได้แก่ รายการธรรมและศาสนา รายการแพทย์ รายการอภิปรายต่าง ๆ รายการทนายปัญหาต่าง ๆ รายการภาพยนตร์บันเทิง รายการละคร และรายการกฎหมายสำหรับประชาชน และรายการโฆษณาสินค้าเป็นรายการที่แมบานเห็นว่าให้ความรู้มากที่สุด รายการอื่น ๆ ให้ความรู้ปานกลาง

ในคานประโยชน์ของรายการแต่ละรายการ แมบานมีความเห็นว่า

๑. รายการข่าวต่าง ๆ ให้ความรู้รอบตัวได้มาก
๒. รายการอภิปรายต่าง ๆ ช่วยให้แมบานได้ทราบความคิดเห็นใหม่ ๆ ของผู้มีประสบการณ์ในคานต่าง ๆ ได้ปานกลาง แต่ช่วยให้อุจกฟังและคิดไคน้อย
๓. รายการทนายปัญหาต่าง ๆ ให้ความรู้รอบตัวแก่แมบาน แต่ช่วยฝึกฝนในการใช้ความคิดไคน้อย
๔. รายการดนตรี เพลงและศิลปะอื่น ๆ ช่วยให้มีความรู้ทางคานนี้ไคน้อย แต่ช่วยให้ออนคลายอารมณ์ ทำให้จิตใจอันโยนได้ปานกลาง

๕. รายการเพื่อสตรี ช่วยให้ความรู้ที่จะนำไปใช้ในวิถีประจำวัน และมีความรู้ในการปรุงอาหารมาก แต่ให้ความรู้ในการเข้าสังคมได้น้อย
๖. รายการแพทย์ ให้ความรู้ในด้านแพทย์ใหม่ ๆ ที่กำลังเปลี่ยนแปลงได้มาก แต่ให้ความรู้ในการแต่งกายที่เหมาะสม และศิลปะของการแต่งกายของชาติต่าง ๆ ได้น้อย
๗. รายการภาพยนตร์สารคดี ช่วยให้ความรู้ทางสารคดี และมีความรู้พอที่จะสนทนาแลกเปลี่ยนกับบุคคลอื่นได้ปานกลาง แต่ให้ความบันเทิงได้น้อย
๘. รายการความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ ช่วยให้ความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ กว้างขวาง ๆ ได้ปานกลาง แต่ทำให้รู้จักคิดและเข้าใจหลักการทางวิทยาศาสตร์ และนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้น้อย
๙. รายการภาษาและวรรณคดี ช่วยเพิ่มความรู้ทางด้านนี้ของแม่บ้านได้น้อย แต่ช่วยให้ใช้ภาษาได้ถูกต้องยิ่งขึ้นได้ปานกลาง
๑๐. รายการสุขภาพและอนามัย ช่วยให้ความรู้สุขภาพจิตดีขึ้นได้น้อย แต่ทำให้เข้าใจตนเองและบุคคลอื่นได้ดีขึ้นปานกลาง
๑๑. รายการธรรมและศาสนา ทำให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาในด้านศาสนาได้น้อย
๑๒. รายการภาพยนตร์บันเทิง ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินเป็นการพักผ่อนได้มาก แต่ช่วยให้ความรู้ต่าง ๆ และเกิดความผาสุกในครอบครัวได้น้อย
๑๓. รายการละคร ช่วยให้ความรู้จักชีวิตในแง่ต่าง ๆ ได้มาก แต่ให้คติสอนใจและคำแนะนำในการปฏิบัติงานในสังคมได้น้อย
๑๔. รายการโฆษณาสินค้า ช่วยให้ความรู้เลือกซื้อสินค้าได้น้อย แต่ช่วยให้ความรู้สินค้าต่าง ๆ ดีขึ้น และสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ได้ปานกลางเท่านั้น
๑๕. รายการกฎหมายสำหรับประชาชน ช่วยให้ความรู้ในด้านนี้มาใช้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัวได้น้อย
๑๖. รายการพิเศษในโอกาสต่าง ๆ ช่วยให้ความรู้จักและเข้าใจขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ดีขึ้นได้น้อย และให้ความรู้เกี่ยวกับราชการได้ดีขึ้นปานกลางเท่านั้น

- ๑๗. รายการโทรทัศน์การศึกษาของเทศบาลนครกรุงเทพฯ ช่วยให้ความรู้จักและเข้าใจวิธีการเรียนการสอนของการศึกษาในยุคปัจจุบันได้มาก แต่ทำให้มีความรู้พอที่จะช่วยแนะนำเด็กในความปกครอง และเพิ่มความรูของแม่บ้านเองได้น้อย
- ๑๘. รายการสำหรับเด็ก แม่บ้านคิดวารายการนี้ช่วยพัฒนาเด็กในด้านความคิดและจิตใจได้น้อย และทำให้ใช้เวลาว่างในทางถูกและสนุกเพลิดเพลินได้ปานกลางเท่านั้น

ในด้านอิทธิพลของรายการโทรทัศน์ต่อแม่บ้าน แม่บ้านเห็นว่าทำให้มีความรอบตัวดีขึ้น และรสนิยมบางอย่างเปลี่ยนไปไ้มาก แต่ทำให้เข้าใจชีวิตในครอบครัวดีขึ้น เข้าใจในคนเศรษฐกิจ รู้จักประหยัดภายในครอบครัว รู้จักใช้ภาษาและการพูดจาให้ดีขึ้น และมีความรู้ทางวิชาการดีขึ้นได้น้อย และอิทธิพลที่มีมากเป็นอันดับที่หนึ่งคือการทำให้รสนิยมของแม่บ้านเปลี่ยนไป

ในด้านอิทธิพลของรายการโทรทัศน์ที่จะมีต่อเด็กในความปกครอง แม่บ้านเห็นว่าทำให้เด็กมีความเห็นและความสามารถในการวิพากษ์วิจารณ์มากขึ้น การเลียนแบบหรือการเอาตัวอย่างมีมากขึ้น และมีความรอบตัวดีขึ้นมาก แต่ช่วยในด้านการเรียน รู้จักการโภชนาการ และมีความใฝ่ฝันในการสร้างความสำเร็จให้แกตนเองได้น้อย และอิทธิพลต่อเด็กที่มีมากเป็นอันดับที่หนึ่ง คือทำให้มีความรู้รอบตัวดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากโทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนชนิดหนึ่งที่กำลังได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางครอบคลุมทุกวัย และเป็นสื่อมวลชนที่มีทั้งประโยชน์และโทษได้ในขณะเดียวกัน ถ้าผู้รับชมไม่เหมาะสมกับรายการแต่ละประเภทนั้น ๆ ดังนั้นจึงควรมีการวิจัยศึกษาเพื่อจะได้ออกเสนอแนะต่าง ๆ มาปรับปรุงการจัดรายการให้ดีขึ้น และสามารถสนองความต้องการของผู้ชมได้ดียิ่งขึ้น

เนื่องจากโทรทัศน์มีผู้ที่เกี่ยวข้องอยู่หลายฝ่ายด้วยกัน จึงใคร่ขอเสนอแนะแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๑. รัฐบาล
๒. ผู้ดำเนินการ
๓. ประชาชนโดยเฉพาะแมมาน

ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาล

๑. รัฐบาลควรมีการกำหนดนโยบายการวางแผนการดำเนินงานให้ชัดเจน และควรมีคณะกรรมการที่มีอำนาจควบคุมการดำเนินกิจการของสถานนีอย่างใกล้ชิด เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริง มิใช่แต่เพียงอนุมัติให้เปิดใจของเท่านั้น
๒. รัฐบาลควรสนับสนุนให้เอกชนจัดตั้งดำเนินงานทางโทรทัศน์ให้มากขึ้น เพื่อจะได้เป็นทางให้สถานีแข่งขันกัน และปรับปรุงคุณภาพของรายการให้ดีขึ้น มีประโยชน์มากขึ้นอย่างแท้จริง
๓. รัฐบาลควรให้ความช่วยเหลือฝึกอบรมแก่ผู้ที่จะเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายดำเนินการทางโทรทัศน์ เช่นการกำกับรายการ การจัดรายการ การเขียนบท และเทคนิคต่าง ๆ รวมทั้งการศึกษาอบรมผู้ประกาศ พิธีกรให้มีการออกเสียงที่ชัดเจนและถูกต้อง และควรมีการส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ได้มีโอกาสไปศึกษาต่อหรือไปดูงาน เพื่อจะได้มีความรู้ใหม่ๆ ที่จะนำมาปรับปรุงรายการให้ดีขึ้น
๔. ควรมีคณะกรรมการตรวจสอบรายการทุกรายการก่อนออกอากาศอย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันสิ่งผิดพลาตและสิ่งที่ไม่สมควรออกสู่สายตาประชาชน และควรมีการกำหนดปริมาณและเวลาการออกอากาศของรายการแต่ละประเภทให้มีสัดส่วนที่เหมาะสมและสัมพันธ์กับทุกสถานี
๕. ควรมีการส่งเสริมให้มีการจัดรายการที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา โดยเฉพาะการให้การศึกษาแก่ประชาชนทั่วไปที่มีระดับการศึกษาต่ำ ซึ่งเป็นประชากรที่มากที่สุดของประเทศ รวมทั้งการให้การศึกษาแก่สตรี เพื่อใช้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศให้มากที่สุด

๖. รัฐบาลควรจะให้มีการศึกษาวิจัย และวัดผลเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อรายการปรับปรุงรายการต่อไป
๗. รัฐบาลควรสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการใช้โทรทัศน์ให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในห้องเรียน โดยการจัดตั้งสถานีโทรทัศน์เพื่อการศึกษาขึ้นโดยเฉพาะ

ข้อเสนอแนะต่อผู้ดำเนินการ

๑. ควรจะปฏิบัติตามระเบียบและกฎต่าง ๆ ของรัฐบาลในค่านิยมวาทชนที่น้อยอย่างเคร่งครัด
๒. ควรจัดรายการตามความต้องการของประชาชน แต่ในขณะเดียวกันก็ควรจะเป็นรายการที่ช่วยให้ประชาชนมีความรู้มากขึ้นในด้านชีวิตประจำวันและสังคม เช่น รายการกฎหมายสำหรับประชาชนที่บางสถานีได้เคยจัดขึ้นก็ไม่ควรจะยกเลิกเสีย เพราะเป็นรายการที่มีประโยชน์ นอกจากนั้นเวลาของบางรายการยังมีการจัดที่ไม่เหมาะสมนัก ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการรับชม ก็ควรจะหาทางจัดให้เวลาสอดคล้องกับความต้องการและเวลาดาวงมากที่สุด และควรลดบางรายการที่น้อยลง เช่น รายการโฆษณาสินค้า รายการภาพยนตร์บันเทิง รายการละคร เป็นต้น
๓. ควรจัดรายการแต่ละประเภทให้มีลักษณะสัมพันธ์กันในแต่ละสถานี เช่น บางสถานีจัดแต่รายการบันเทิง และการละครจนแทบจะไม่ได้จัดรายการโทรทัศน์ที่ให้ความรู้แก่ประชาชน และควรมีความรับผิดชอบต่อการรายการที่ออกอากาศไปเพื่อให้เกิดความมั่นคงปลอดภัย และยกระดับการศึกษาของประชาชน
๔. ควรสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่มีความรู้ในหน้าที่ของตนมากขึ้นด้วยการสนับสนุนให้ศึกษาต่อหรือจัดการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ขึ้น
๕. ควรจัดรายการให้แปลกใหม่เสมอ เพื่อดึงดูดความสนใจของประชาชนด้วยเทคนิคทางแสง เสียง และการใช้กล้องถ่าย
๖. บางรายการยังมีการจัดที่ยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ เช่น รายการภาษาและวรรณคดี ควรจะหาวิธีจัดให้โดยลดตรงตามวัตถุประสงค์ อาจจะควยการจัดเนื้อหาของรายการ

ให้ดีขึ้น ทักษะที่ความสามารถ และประการสำคัญที่สุดควรมีวิธีการจัดที่นาสนใจ
ถึงคุณค่าความสนใจของผู้ชมได้ดี

๓. ควรจะมีการร่วมมือและช่วยเหลือกันระหว่างสถานีต่าง ๆ เพื่อให้กิจการโทรทัศน์
ดำเนินไปได้อย่างดี และมีประสิทธิภาพ
๔. ทางสถานีควรจะพิจารณาให้รอบคอบว่ารายการใดควรจะคัดออกอากาศ ได้แก่ราย
การที่เป็นพิษเป็นภัยต่อทัศนคติและความรู้สึกของประชาชน เช่นภาพยนตร์ที่ทำให้
เสื่อมเสียศีลธรรม เป็นต้น ทั้งนี้เพราะโทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่เข้าถึงผู้ชมทุกรุ่นทุกวัย
ในขณะที่ผู้ใหญ่กำลังรับชมอยู่ เด็กเล็ก ๆ ก็กำลังรับชมอยู่เช่นกัน ดังนั้นบางรายการ
อาจจะเหมาะสำหรับผู้ใหญ่ แต่ไม่เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับเด็ก จึงควรจะงดรายการ
ประเภทนี้เสีย
๕. ทางสถานีควรจะให้ความช่วยเหลือและร่วมมือกับหน่วยงานทางด้านการศึกษาและ
การให้ยืมสถานีและบุคคลากรฝ่ายเทคนิคในการผลิตรายการโทรทัศน์การศึกษา
ภายในโรงเรียนขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นอย่างมาก

ข้อเสนอแนะต่อประชาชนโดยเฉพาะแม่บ้าน

๑. ควรให้ความร่วมมือต่อเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการ รัฐบาล หรือผู้วิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ
สื่อมวลชนชนิดนี้ ด้วยการให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับ
ผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้นำข้อมูลเหล่านั้นไปปรับปรุงการโทรทัศน์ให้ดีขึ้นและมีประ
สิทธิภาพต่อไป
๒. การรับชมโทรทัศน์ควรมีจุดมุ่งหมาย และควรรับชมรายการที่เป็นประโยชน์ให้มาก
เพื่อให้มีความรู้ทางด้านสังคม ชีวิตความเป็นอยู่ เหตุการณ์รอบตัว เพื่อจะได้นำไป
ประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันและชีวิตในสังคมได้เป็นอย่างดี และการชมก็ควรมี
วิจารถาถามในการทัศนวิจาอะไรเป็นสิ่งที่ควรจะยอมรับ และอะไรไม่ควรจะยอมรับ

๓. โดยเฉพาะแม่บ้านควรพิจารณาให้ดูว่ารายการใดที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และรายการใดที่เด็กไม่ควรจะรับชม ควรมีกฎเกณฑ์ในการเลือกรายการให้เด็กในความปกครองรับชม เพื่อจะได้ไม่เกิดความเสียหาย หรือทำให้เด็กของท่านรับสิ่งที่ไม่ควรมองไว้ในความนึกคิด ควรจะเข้มงวดให้มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ควรจะทำให้การรับชมโทรทัศน์เป็นอุปสรรคต่อการเรียนของเด็กในขณะที่รับชมรายการ แม่บ้านควรจะต้องชี้แจงให้เด็กเห็นว่าคุณค่าของรายการอยู่ที่ไหน เพื่อจะได้เป็นแนวทางให้เด็กเกิดนิสัยที่ดีในการเลือกชม และเข้าใจวัตถุประสงค์ของรายการแต่ละรายการต่อไป

ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไปทางโทรทัศน์

๑. ควรจะมีการวิจัยและสำรวจคุณค่าทางการศึกษาของรายการโทรทัศน์ที่มีต่อประชาชนทั่วไป เพื่อจะได้ทราบความคิดเห็น ทิศนคติ และความต้องการของประชาชนอย่างกว้างขวาง จะได้นำความคิดเห็นเหล่านั้นมาปรับปรุงแก้ไขให้เป็นประโยชน์ต่อการโทรทัศน์ต่อไป
๒. ควรจะมีการศึกษาและวิจัยถึงการนำเอาสถานีโทรทัศน์ทางการค้ามาประยุกต์ใช้กับโทรทัศน์เพื่อการศึกษาว่าจะสามารถให้ความร่วมมือได้มากเพียงใด และมีอุปสรรคในด้านใดบ้าง เพื่อจะได้แก้ไข และสามารถนำเอาโทรทัศน์ทั้งสองชนิดมารวมงานกันอย่างกลมกลืนและไม่สูญเสียไป

ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการวิจัย

๑. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกับบุคคลนอกวงการศึกษา ดังนั้นความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์และความร่วมมือจึงมีไม่มากเท่ากับบุคคลในวงการศึกษาด้วยกัน แต่ก็นับว่าได้ผลพอสมควร เพราะผู้ศึกษาได้ส่งแบบสอบถามไปแต่เนิ่น ๆ และระมัดระวังในด้านการสนองตอบอยู่มาก เช่น แบบสอบถามไม่ควรจะยาวจนเกินไปจนเกิดความเบื่อหน่าย และได้ส่งไปยังนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเป็นเครื่องมือในการส่งให้ถึงมือประชากรอีกทีหนึ่ง ซึ่งนับว่าได้ผลเกินคาด

๒. ความเข้าใจของประชากรที่มีต่อการอ่านแบบสอบถามอาจไม่เพียงพอ เพราะประชากรเหล่านี้ไม่เคยได้ตอบแบบสอบถามชนิดนี้มาก่อนเลย และสาเหตุอีกอันหนึ่งคือ ระดับการศึกษาของประชากรมีต่าง ๆ กัน และส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาคอนชางต่ำ จึงอาจเป็นอุปสรรคในการตอบบาง
๓. ถึงแม้ว่าผู้ศึกษาจะได้ศึกษาวิธีการออกแบบสอบถามมาเป็นอย่างค้แล้วก็ตาม แต่อาจมีข้อผิดพลาดใดบางประการที่คาดไม่ถึง เช่นการสื่อความหมายอาจไม่ดีเท่าที่ควรก็ได้